

7. Ініціалізація широкого молодіжного руху, спрямованого на лідерську участь у «Програмі керованої еволюції планети» за допомогою засобів Інтернету, засобів масової інформації, розвитку творчого ентузіазму.

Для впровадження запропонованої програми необхідно налагодження ефективної взаємодії між науковими спільнотами світу, політичними лідерами, лідерами думок, і, перш за все, молоддю, що об'єднується в політичні партії майбутнього.

Список використаної літератури

1. Палагін О. В., Кургаєв О. П., Шевченко А. І. Ноосферна парадигма розвитку науки та штучний інтелект. *Кибернетика и системный анализ*. 2017. № 4. С. 12–21.

2. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера. Москва : Наука, 1989. 261 с.

3. Палагин А. В. Информационно-технологические средства управляемой эволюции. *Проблемы управления и информатики : международный научно-технический журнал*. 2021. № 5. С. 104–123.

4. Schweitzer A. Die Ehrfurcht vor dem Leben Grundtexte aus fünf Jahrzehnten. 11 aufl. München : C. H. Beck, 2020. 167 p.

УДК 502.171:330.341](477)

Василь Савчук,

*доктор економічних наук,
професор Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

Тетяна Собченко,

*кандидат економічних наук,
доцент Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

УКРАЇНЬСКА ПОВОЄННА КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРИЗЬ ПРИЗМУ ВЧЕННЯ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Збитки України від війни, за словами прем'єр-міністра Дениса Шмигала, перевищили 700-млрд доларів США [1]. І це тільки оцінка матеріальних втрат, а заподіяну навколишньому природному середовищу величину шкоди важко уявити. Таким чином, до вад сучасної вартісно-орієнтованої моделі господарювання, яка відзначається нераціональним використанням природно-

ресурсного потенціалу, додалися руйнування екосистем, забруднення ґрунтів та вод, погіршення біорізноманіття, нераціональні рубки лісів, засадження їх інвазійними видами дерев, що збіднює флору і фауну наших лісів, сприяє збільшенню кількості шкідників, оскільки в таких лісах не селяться більшість видів наших птахів і корисних комах. Крім того, 30 % території країни заміновано. Є ще цілий ряд чинників антропогенного характеру, які деструктивно впливають на структуру і стійкість біосфери як регіонально, так і в планетарному масштабі. Все це погіршує, а подекуди, унеможлиблює відтворення природних корисностей, що призводить до нераціонального вичерпання запасів біоресурсів і, як наслідок, зменшує продовольчий потенціал, погіршує умови життя людини і може призвести до екологічної катастрофи.

Не менш важливим викликом сучасності є «інформаційна революція». Не потребує доведення постулат, що знання є джерелом розвитку. Проте, інформаційне середовище трансформує не лише суспільні відносини, а й фундаментальні прояви людського існування, розмиваючи етнічні, культурні, національні та релігійні традиції. Сьогодні переконаливо спостерігаємо такий феномен буття людини, як її усамітнення у глобальній інформаційній системі та відчуження від реального світу. Отже, маємо зміни у моделі людської поведінки, в якій зміщується акцент з особистості людини на інформаційні технології.

Тому, загострення еколого-соціальних проблем та потреба і складність повоєнного відновлення України актуалізують необхідність сталого напряму розвитку суспільства, пріоритетами якого є зменшення антропогенного впливу на навколишнє природне середовище, раціональне використання природних ресурсів та наявного творчого потенціалу людини (інтелектуального капіталу).

Дану ситуацію передбачав у своїх працях В. І. Вернадський, зазначаючи, що перед суспільством постануть проблеми теоретичного моделювання економіки з урахуванням екологічних обмежень. Адже, виробничі процеси мають враховувати закони системної цілісності природних комплексів, забезпечуючи стійкість функціональних обмінних механізмів в біоценозах та біосфері в цілому. Неврахування цінності природного капіталу, в кінцевому підсумку, зумовлює бездієвість та неспроможність економічної системи вирішувати соціо-еколого-економічні проблеми господарювання суспільства [3].

Поруч із природними законами, вирішальна роль у економічній системі належить людині, без врахування впливу якої, немо-

жливо забезпечити ефективний розвиток суспільства. Адже довгостроковий та динамічний запас ресурсів при максимально збалансованому використанні природного потенціалу, формує саме людський капітал. Неврахування законів еколого-соціально-економічної рівноваги економічної системи та недооцінювання значення людського потенціалу, зумовлює екстенсивне зростання масштабів економіки, виснажливе використання природних ресурсів за рахунок майбутніх поколінь.

Досліджуючи питання біоенергетичного забезпечення людського буття, професор Володимир Шевчук, розвиваючи принципово нові світоглядні і наукові парадигми Миколи Руденка, наголошує, що освоєння сфери живого передбачає здобуття важливих для життєдіяльності ресурсів, які належать до абсолютних благ: гумус, зерно, солома, худоба, гній. А відсутність одного з компонентів, унеможливило б людське існування, адже у сукупності ці блага складають абсолютний біоенергетичний фізичний капітал [4]. Це підтверджує необхідність сучасного визнання біологічної форми прояву капіталу, яка генерує не лише економічні вигоди та забезпечує ефективність відтворювальних процесів біоти, а й, у кінцевому підсумку, гарантує сталий розвиток соціально-економічної системи.

В цьому контексті академік В. І. Вернадський відзначав систему знань як особливий інструмент розвитку біосфери та її трансформації в ноосферу, що притаманне людині як біологічному суб'єкту. Проте, треба уважно оцінювати могутню силу інтелекту як з точки зору розвитку економіки, так і збереження людства. Важливість даного застереження вченого сьогодні відчуває весь світ. Отже, відстоюючи своє право на незалежність, українці борються також за ментально-ціннісну відповідальність, яку має усвідомлювати кожен житель планети. Сьогодні, коли маємо високу ймовірність ядерної війни, насамперед треба усвідомлювати близькість втрати природи і людини від її наукових здобутків.

Глобальна диджиталізація людського буття поступово зміщує превалювання людського капіталу (інтелекту) над природним. І важливим аспектом у даному процесі є визначення місця та оцінка впливу штучного інтелекту, щоб забезпечити його контролюваність. Людина і біота мають формувати планетарний розум, технології є лиш інструментом. В протилежному випадку, має місце застереження В. І. Вернадського про кінець всього біоценозу, зокрема людства і планети з точки зору природного розвитку.

Таким чином, сталий розвиток в контексті вчення В. І. Вернадського визнає важливу роль інтелектуального та біологічного

капіталів для забезпечення процесів відновлення/відтворення економічного потенціалу та у свободі прояву капіталів – моральні чинники, що повинно стати основою української повоєнної концепції розвитку на принципах відповідальності, бережливості та ощадливості, тобто раціонального використання національного багатства. Кожна людина має усвідомлювати власну відповідальність перед природою, своїм оточенням та майбутніми поколіннями.

Список використаної літератури

1. Собенко Н. Збитки України від війни перевищують \$700 млрд – Шмигаль [Електронний ресурс]. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/351844-zbitki-ukraini-vid-vijni-perevisuut-700-mlrd-smigal/>
2. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка : проблеми теорії. Львів, 2001. 240 с.
3. Sribna Y. V., Vasiuk I. V. Evolution of knowledge formation – a global vector of human development and its contradictions. *Вісник НУБГП. Економічні науки : зб. наук. праць*. Рівне : НУБГП, 2022. Вип. 2(98). С. 262–277.
4. Шевчук В. О. Абсолютні блага і ринок: виміри достатності теоретичної економії. *Економіка АПК*. 2009. № 3. С. 103–106.

УДК 316.421:005.1”20”

Олексій Скаленко,
доктор філософії,
президент Міжнародного фонду «Сднання»,
академік МА інформатизації при ООН,
глобально-системний експерт Асоціації футурологів

СВІТ-XXІ: ГЛОБАЛЬНО-СИСТЕМНІ ЧИННИКИ І МЕХАНІЗМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛІЗОВАНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Реалії й тенденції світового і національного розвитку в ХХІ столітті аж ніяк не спростували об’єктивно імперативного характеру глобалізаційного процесу. Навпаки, навіть попри псевдонаукове спрощення глибинної сутності феномена глобалізації та спротив антиглобалістів різного штибу, реальна практична ситуація спрямовує людство до більш уважного ставлення до власне природно невідворотної ситуації шляхом фундаментально науко-